

SON MÜSTAKİL MİRACİYELERDEN BİRİ: MEHMED BAHÂEDDİN VE MİRACİYE'Sİ

Melek DİKMEN ^(*)

Öz

İslam medeniyeti tesirinde eserler vermiş olan Türk edebiyatında Hz. Peygamber, çeşitli yönlerden ele alınmış, farklı edebî türlere konu edilmiştir. Bu bağlamda Hz. Peygamber'in Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya gitmesi ve oradan semaya yük-selmesi mucizesi olan Miraç, Divanlar ve Mesneviler içinde yer almıştır. Aynı zamanda bu mucizeyi konu edinen Miraçname ya da miraciye adlı çok sayıda manzum ve mensur müstakil eser de yazılmıştır. Hatta bu eserlerin bir kısmı minyatürlerle süslenmiş, bazıları bestelenerek Miraç kandillerinde okunmuştur. Bu yönüyle miraç mucizesi, İslam medeni-yeti içinde bulunan milletlerin edebiyat, musiki gibi güzel sanat dallarını etkilemiştir.

Çalışmamıza konu olan Miraciye, h. 1339 -1341 /m. 1920 -1922 yılında Amasya'da basılmıştır. Eser, Amasya Mekteb-i Sultânîsi'nde Arapça ve Farsça hocası olan Mehmed Bahâeddin'e ait olup son müstakil Miraciye örneklerinden birisidir. Müellif, eseri aruzun "Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün" kalıbıyla ve kaside nazım şekli ile kaleme almış-tır. Eser ağıdalı bir üslupla yazılmış, Arapça ve Farsça kelimeler, tamlamalar ve terkipler sıkça kullanılmıştır. Eserde konuyla ilgili genel bilgiler verilmiş, çok fazla detaya inilme-miş, diğer miraciyelerde görülen motiflerin çoğuna değinilmemiştir. Hz. Peygamber'in "nur", "şem", "necm (yıldız)", "şems", "bedr" gibi aydınlık ve parlaklığı çağrıştıran unsurlara teşbihi dikkat çekicidir.

Bu makalede Mehmed Bahâeddîn'in Miraciye'sinin metni transkribe edilmiş, eser bi-çim, muhteva, dil ve üslup özellikleri açısından incelenmiştir. Aynı zamanda son müstakil Miraciye örneklerinden birini tanıtmak suretiyle bu edebî türe katkıda bulunmak amaç-lanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mehmed Bahâeddin, Miraciye, Miraçname, Türk İslam edebi-yatı, Mirac.

One of the Latest Seperate Mirajiyas: Mehmed Bahaeddin and His Mirajiyaa

Abstract

Prophet Mohammad is dealt with some aspects and mentioned in different literary genres in Turkish Literature that has given its works under the influence of Islamic civilisation. In this context, The Miraj miracle, which was Prophet Mohammad's night journey from Masjid al-Haram to Masjid al-Aqsa then to the sky, takes place in Diwans and mathnawis. At the same time, a lot of prosaic and poethical Mirajname and Mirajiyaa books that are include the Miraj have been written. Moreover, some of these books were

^{*)} Yrd. Doç. Dr., SDÜ, İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı (e-posta: kahraman_melek@hotmail.com)

garnished with miniatures and some others were composed and sung in Lailat al-Miraj. From this aspect, the Miraj miracle affected the literature, music and fine arts of nations in Islamic civilisation.

Mirajıyya that is the subject of our study was printed in Amasya in hijri 1339-1341/ A.D. 1920-1922. This book belongs to Mehmed Bahaeddin who was an Arabic and Persian teacher in Amasya Mekteb-i Sultani and it is one of the latest Mirajıyya examples. The poet wrote his book with “Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün” modality of aruz prosody and in qaside style. The book was written in a complicated style and Arabic words and noun phrases are frequently used. General information about the subject are given in the book, but there are not so much detailed information. It does not include most of the motives that are seen in other Mirajıyyas. It was remarkable that Prophet Mohammad is compared with some elements such as “nour”, “sun”, “moon” that remind light and brightness.

In this article, Mehmed Bahaeddin’s Mirajıyya was transcribed and analysed from the point of form, content, language and style. We aim in this article to contribute this literary genre by introducing one of the latest Mirajıyya examples.

Keywords: Mehmed Bahaeddin, Mirajıyya, Mirajnama, Turkish İslamic Literature, Miraj.

Giriş

Peygamber sevgisi etrafında halelenen Türk edebiyatında Hz. Muhammed, pek çok yönüyle söz konusu edilmiş, büyük bir sitayişle yâd edilmiştir. Hz. Peygamber’i dünya gözüyle görmediği hâlde sanki karşındaymışçasına yazılan manzumeler, ona duyulan sevgi, özlem ve hasretin bir ifadesidir. Üstünlüklerini metheden na’t, isim ve sıfatlarını serdeden esma-i nebi, dünyayı teşrifini anlatan mevlid, kelimelerle portresini yaparak vücud-ı nebiyi tarif eden hilye, hadis-i şerifleri hayatımıza düstur edinmemizi hedefleyen hadis tercümeleleri (kırk hadis, yüz hadis, bin bir hadis), hayatını anlatan siyer, mucizeleri içinde farklı bir öneme sahip olan Miraç olayını anlatan Miraçname türü eserler, hep bu sevginin semereleridir.

Kelime anlamı itibariyle “çıkılacak yer, merdiven, yükseliş, yükselme”¹ demek olan miraç, terim olarak Hz. Peygamber’in göğe yükselişini² ve Cenab-ı Hak katına çıkışını

¹ İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, C. II, s. 320; Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaâdet, 1317, s. 1373; Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, Çev. Yusuf Türker, Pınar Yay., İstanbul, 2012, III. Baskı, s. 992.

² Göklere yükselme tasavvuru, eski Hint ve İran mitolojilerinde ve diğer dinlerde de mevcuttur. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Metin Akar, *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1987; Süleyman Mollaibrahimoğlu, *Miraç Gerçeği*; İstanbul, 1991; Şinasi Gündüz, Yavuz Ünal, Ekrem Sarıkçıoğlu, *Dinlerde Yükseliş Motifleri ve İslam'da Miraç*, Vadi Yayınları, Ankara, 1996.

ifade etmektedir. Rasulullah'ın Mekke'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya gidişi İsrâ, oradan da göklere yükselişi Miraç şeklinde ifade edilse de, Türkçede miraç kelimesi her ikisinin mukabili olarak kullanılmaktadır. m. 621 yılının Recep ayının 27. gecesinde gerçekleşen olay Kur'an-ı Kerim'de, "Bir gece, kendisine bazı ayetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten iştiridir, görendir."³ şeklinde beyan edilmektedir. Ayrıca Necm Suresi'nin ilk ayetlerinde de⁴ bu mucizeye işaret edilmektedir.

Miraç mucizesi, nübüvvetin on üçüncü yılında, hicretten bir yıl önce, gerçekleşmiştir. Hz. Muhammed'in peygamber olmasıyla birlikte putperestler, Müslümanlar üzerinde baskı uygulamaya başlamıştı. Peygamberliğin altıncı yılından itibaren Hz. Muhammed'in ailesi ve az sayıdaki Müslümanlara karşı üç yıl süreli ekonomik ve sosyal açıdan boykota dönüşen baskı süreci yaşanmıştı. Akabinde, Hz. Peygamber'in eşi Hz. Hatice'yi ve amcası Ebu Talib'i kaybetmesi üzerine duyduğu büyük üzüntü sebebiyle bu yıla "hüzün yılı" adı verilmişti. Bu olayların ardından Rasulullah'ı teselli etmek, manevi açıdan destek olmak amacıyla miraç mucizesi gerçekleşmiştir.⁵ Zira miraçda Hz. Peygamber'e Bakara suresinin son ayetleri indirilmiş, "gözümün nuru" olarak nitelendirdiği ve "müminin miracı" olan namaz farz kılınmıştır. Bu ilahi lütuf, son Nebî'nin getirdiği mesajın Mescid-i Aksâ'da kendilerine namaz kıldırıldığı ve semâlarda görüştüğü peygamberlerin mesajlarını ihya edeceği ve hak dinin bütün dinlere hâkim olacağı⁶ şeklinde yorumlanabilir.⁷

Miraç mucizesi, İslam medeniyeti içinde yer alan milletlerin edebiyat, musiki,⁸ minyatür, hat ve kitap sanatlarına yansımıştır.⁹ Arap edebiyatındaki Miracıyeler daha

³ 17/İsrâ /1.

⁴ 53/Necm /1-10.

⁵ *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yay., Redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, Çağ Yay., İstanbul 1992, C. I, s. 235-246; Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, Çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yay., İstanbul, 2012, s. 108-135; Salih Sabri Yavuz, "Mi'rac", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2005, C. XXX, s. 134.

⁶ 48/Fetih /28.

⁷ Yavuz, "Mi'rac", s. 134.

⁸ Beyoğlu Kulekapı Mevlevîhanesi şeyhi Nâyî Osman Dede, miraç kandillerinde okunmak üzere bestelenmiş, Türk din mûsikîsinin meşhur Mi'râciyye'sinin yazarı ve bestekârıdır. Sadeddin Heper, "Türk Musikisi ve Nây-i Osman Dede", *Mevlânâ Güldestesi*, 1964, s. 62. Ayrıca musikide Mi'râciyye geleneği ve icrası hakkında bkz. Akar, age., s. 79-82; Mustafa Kara, "Mîrâc, Mîrâciyye ve Bursalı Safiye Hâtun'un Vakfıyesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 1998, C. 7, S. 7, s. 30-36; Erdoğan Ateş, *Türk Din Musikisi*, Rağbet Yay., İstanbul, 2015, s. 112-115.

⁹ Detaylı bilgi için bkz. Mustafa Uzun, "Mi'râciyye", *DİA*, İstanbul, 2005, C. XXX, s. 132.

ziyade dinî ilimler açısından yazılmış iken Fars ve Türk edebiyatlarındaki miracıyeler, edebî eserlerin konusu olarak dikkati çekmektedir. Türk edebiyatında siyer, mevlid gibi Hz. Peygamberle ilgili edebî türlerde, divanlarda, mesnevilerde¹⁰ miraç konusuna yer verilmesinin yanında müstakil olarak bu konuyu işleyen Miraçnameler ya da Miracıyeler kaleme alınmış,¹¹ hatta bir kısmı minyatürlerle¹² birlikte hazırlanmıştır. Anadolu sahasındaki ilk müstakil miraciye, XV. yüzyılın başlarında Ahmedî tarafından yazılmıştır. Bundan sonra hem divanlar ve mesneviler içinde hem de müstakil olarak miraciye kaleme alma geleneği, artarak devam etmiştir. Hatta XVII. ve XVIII. asırlarda hemen her şairin divanında bir ya da birkaç miracıyenin mevcut olduğu görülmektedir. Bu gelenek XX. asırda da devam etmiş; Enver Tunçalp, Ali Genceli, Necip Fazıl

¹⁰ Divanlarda ve mesnevilerde mi'râc ilgili malumat için bkz. Akar, age., s. 103-152; Hasan Ali Esir, "Anadolu Sahası Mesnevilerinde Miraç Mevzuu", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı, Erzurum, 2009, S. 39, s. 683-708.

¹¹ Mi'râcname metinleri üzerine pek çok makale, tez, inceleme ve değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Akar, age., s. 153-202; Hüseyin Ayan, "Abdülbâkî Ârif Efendi'nin Mi'râciyesi" *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Konya, 1986, S. 2, s. 1-11; Orhan Bilgin, "Aşkî Mustafa Efendi ve Mi'râc-nâmesi", Prof. Dr. Nihad M.Çetin'e Armağan, 1999, s. 97-116; Sema Özdemir, *Aksaraylı İsa'nın Miracıyesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996; Ali Fuat Bilkan, "Nâbî'nin "Mi'râc-nâme"si", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 2008, S. 1, s. 1-8; Hakan Yekbaş, "Sarıhatipzâdelerden Numan Sâbit Efendi ve Bilinmeyen Mi'râciyesi", *Kültür Tarihinde Sivaslı Bir Aile Sarıhatipzâdeler*, Ed. Alim Yıldız, Buruciye Yay., Sivas, 2011, s. 233-271; Ahmet Tanyıldız, "Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1211 Numaralı Na't ve Mi'râciye Mecmûası", *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/1, s. 525-547; Ayşe Nur Sır, "Eski Türkiye Türkçesi Devresine Ait Mensur Bir Eser: Risâle-i Mi'râciyye", *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/1, s. 2257-2349; Serkan Türkoğlu, "Mehmed Fevzi Efendi ve Kudsiyyü's-Sirâc fî Nazmi'l-Mi'râc Adlı Eseri", *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/13, 2013, s. 1617-1644; Hasan Kaya, "Ömer Hâfız-ı Yenişehir-i Fenârî'nin Mi'râciyesi", *Turkish Studies*, Ankara, 2014, C. 9/6, s. 677-718; İsmail Yıldırım, "Kerkükî Abdüsettar Efendi ve Mi'râciyye'si", *Turkish Studies*, Ankara, 2014, C. 9/6, s. 1163-1180; H. İbrahim Demirkazık, "Mecîdî'nin Miraciye'si", *Turkish Studies*, Ankara, 2015, C. 10/8, 2015, s. 849-886. Ayrıca üzerinde çalışma yapılmış Mi'râciyyeler hakkında hazırlanmış bir bibliyografya çalışması için bkz. Emrah Gülüm, "Türk Edebiyatı'nda Mi'râcnâmeler Üzerine Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bibliyografya Denemesi", *Ulusallararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, C. 7, S. 35, s. 105-111.

¹² Maria-Rose Seguy, *The Miraculous Journey of Mahomet, Mirâj Nâme, Bibliotheque Nationale, Paris (Manuscrit Supplement Turc 190)*, Çev. Richard Pevear, George Braziller Publish, New York, 1977; Başak Burcu Tekin, "İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Resimli El Yazmalarındaki Miraç Tasvirlerine Bakış", Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı: Sanat Yazıları, (Haz. Mustafa Denктаş - Yıldray Özbek), Kayseri, 2001, s. 537-549; Bahattin Yaman, Melek Dikmen, "Metin ve Resim Bakımından Mi'râcnâme (Paris Bibliotheque Nationale, Turc 190) ve İlahî Komedyadaki Benzerlik Üzerine Bir Karşılaştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Isparta, 2006/1, S. 16, s. 147-168; Başak Burcu Tekin, "Safevî Dönemi 16. Yüzyıl Aslan Tasvirli Mi'râc Minyatürleri: Şah İsmail Hatâî'nin Yaklaşımı Açısından Bir Değerlendirme", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 2012, S. 64, s. 97-114.

Kısakürek ve Mustafa Âsım Köksal miraç konulu yeni tarz şiirler kaleme almışlardır. Ayrıca na'lar gibi derlenerek bir araya getirilmiş miraciye mecmualarına da rastlanmaktadır.¹³

Miraç denince zaman zaman Hz. Peygamber'in miracı yanında tasavvufî anlamda kişinin manevî urucu ve can miracı üzerinde de durulmuştur. Müminin miracı¹⁴ olarak nitelendirilen ve miraç gecesinin hediyelerinden telakki olunan namaz, zahirî şeklinin ötesinde batınî yönüyle müminin ruhi miracı sayılmaktadır.¹⁵ Mesela, XVI. asrın Bayrami-Melami şairlerinden olan Sunullah Gaybî, kişinin kendini bilmesiyle miraca ulaşılacağını dile getirmektedir:

Bu sözlerün me'âli kişi kendün bilmekdür

Kendü kendün bilene hakikat ola Miraç¹⁶

Tasavvufî edebiyat mahsullerinden olan devriyelerde ve benzeri şiirlerde şairler, manevi seyirlerini anlatırlarken miraç yaptıklarını söylerler. Bu şiirlerde şairler, insan suretine gelene kadar olan seyirlerini, bir kısmı da manevi seyri sırasında mazhar olduğu tecellileri anlatırlar. Bu anlamda miraç insanın, bedenlen ölümü gerçekleşmeden önce, Yaradan'ına visalının idrakini yaşamasıdır. Bu, Cenab-ı Hakk tarafından lutfedilen otantik ve ontolojik bir manevi tecrübedir. İnsan bu manevi tecrübe esnasında esfel-i safilinın idrakinden Cenab-ı Hakk'ın huzuruna yükselttilerek aslına rücu ettiğinin, kendi *katresinin* Hakk'ın *Zat ummanında* ya da *zerresinin* onun *nurunda* yok olarak, fani olduğunun idrakinde iken, aslında bizatihi Hay ve Bâkî olduğuna şahit olur. İşte bu, Kur'ân'da *yakîn* kelimesiyle ifade olunan bir hâldir. Bu kesbî değil, vehbi bir hadisedir. Cenab-ı Hakk bunu dilediği kuluna lütfeder.¹⁷ Bu bağlamda edebiyatımızda Hz. Peygamber'in miraç mucizesini konu edinen eserlerin yanı sıra Allah dostlarının can miracını anlatan Miraciyeler de mevcuttur.¹⁸

¹³ Uzun, agm., s. 135-137; Akar, age., s. 112-142.

¹⁴ Bu rivayet, "Namaz dinin direğidir" hadisinin akabinde mana olarak zikredilmiş, müstakil bir hadis olarak ele alınmamıştır. Muhammed Abdurrauf el-Münâvî, Feyzû'l-Kadîr Şerhu'l-Câmii's-Sağîr, Mektebetü't-Ticâriyye, Mısır, 1356, C. IV, s. 248, Hadis no: 5187.

¹⁵ Yavuz, agm., s. 132.

¹⁶ Bilal Kemikli, *Sunullah Gaybi Divanı*, MEB Yay., İstanbul, 2000, s. 259.

¹⁷ Ahmed Yüksel Özemre, "Azîz Mahmud Hüdâyî'de Mi'râc Neş'esi", Aziz Mahmud Hüdâyî Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Ed. Hasan Kamil Yılmaz, 20-22 Mayıs 2005, C. 1, s. 239.

¹⁸ Örnek için bkz. Muslihuddin Vahyî, Mi'râcû'l-Beyân, Mi'râcın Tasavvufî Boyutları, Haz. Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz, Bizim Büro Basın Yayın, III. Baskı, Ankara, 2000.

Mehmed Bahâeddin'in Miraciyesi:

Çalışmamıza konu olan “Miraciye”, h. 1339-1341/m. 1920-1922 yılında Amasya’da Matbaa-i Livâ’da basılmıştır. Yirminci yüzyılın başlarında yazılmış olan bu eser, müstakil olarak kaleme alınmış Miraciyelerden birisi olup türünün son örneklerindedir.¹⁹ Eserin kapağında “Muharriri: Amasya Mekteb-i Sultânîsi Arabî Farişî Muallimi Mehmed Bahâeddîn” bilgisi yer almaktadır.²⁰ Hayatı hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığımız müellif, miraçla ilgili manzumesinden anlaşıldığı üzere, mahlas olarak “zarafet, güzellik, kıymet” anlamına gelen ve ismini oluşturan kelimelerden biri olan Bahâ’yı kullanmaktadır:

Dâd-res sensiñ (**Bahâ**ya) başka yok feryâd-res
Mâ lenâ illâ şefî’a’l-ħaşri fî yevmi’l-cezâ (7)

Eyle zevkâne (**Bahâ**) ‘aşk ile bu dem şalavât
Yâd ola ehl-i şafâ şâd ola rûh-ı şühedâ (109)

Mehmed Bahâeddin’in Miraciye’sinden başka, manzum mensur karışık yazılmış olan *Münâzara-i Seyf ü Kalem* adlı bir eseri daha bulunmaktadır. h. 1339 tarihinde Amasya Sadâ-yı Millet Matbaasında basılmış olan bu eser, 20 sayfa olup Bilal Çakıcı tarafından latinize edilmiştir.²¹

Mehmed Bahâeddin’in Miraciye’si, 7 sayfadan müteşekkil küçük bir risaledir. Eserin kapak sayfasında 4 beyit yer almaktadır. İsrâ ve Necm surelerinde geçen miraçla ilgili ayetlerden iktibaslar yapılan bu kısım, aruzun “Mefâ’îlün / Mefâ’îlün / Feûlün” kalıbı ile yazılmıştır. Müellif, eserin kapağındaki girizde İsrâ’nın mahiyetini “esrâr-ı kurbet, nûr-ı kudret” olarak nitelendirmektedir. Aynı zamanda Hz. Peygamber’i Cenab-ı Hakk’ın huzurunda bulunan özel bir misafir (mihmân-ı harem-sarâ-yı Mevlâ) olarak tavsif etmektedir.

¹⁹ Akar, age., s. 205; Uzun, agm., s. 137.

²⁰ Şairin görev yaptığı Amasya Mekteb-i Sultânîsi hakkında bilgi için bkz. Semavi Eyice, “Beyazıt Camii ve Külliyesi”, *DİA.*, 1992, C. VI, s. 40; Abdülkadir Dündar, “Bir Belgeye Göre Amasya II. Bayezid Külliyesi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara, 2003, C. XLIV, S. 2, s. 131-172.

²¹ Bilal Çakıcı, “Mehmed Bahâeddin’in Münâzara-i Seyf ü Kalem’i”, *Acta Turcica*, “Kültür Tarihimizde Yarış”, Ed. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, Ocak 2010, Yıl 2, S. 1, http://actaturcica.com/_media/2010-01/ii_1_10.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2016)

Manzumenin başında 7 beyitlik bir na't, akabinde Miraciye başlıklı 73 beyitten müteşekkil bir manzume yer almakta, daha sonra 29 beyitten oluşan "Arz-ı Hâcet be-bârigâh-ı sâlâr-ı risâlet" başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Bu durumda, elimizdeki eserin toplam beyit sayısı 109 olup²² aruzun "Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün" kalıbı ile yazılmıştır. Bu şiirlerin hepsi de kaside nazım şekli ile yazılmıştır. Her bir kasidede aa-xa-xa... kafiye düzeni kullanılmış, "â" sesi ile tam kafiye yapılmıştır.²³

Miraç mucizesini anlatmayı amaçlayan müellif, öncelikle bu mucizenin sahibi olan Hz. Peygamber hakkında övgü ile eserine giriş yapmıştır. Önce besmele, akabinde İsrâ suresinin ilk ayeti zikredilmiştir. Yedi beyitlik na't, "Mahlûkatın en hayırlısı, Cenâb-ı Hakk'ın nuru, kuşluk vaktinin güneşi, zulmet ve karanlığın parlak dolunayı" olma vasıflarıyla tavsif edilen Rasulullah'a salât u selâm eden Arapça bir beyitle başlamaktadır:

Şalli yâ Rab 'alâ hayri'l-verâ nûri'l-Hüdâ

Şalli yâ Rab 'alâ şemsi'd-duhâ bedri'd-dücâ

Hz. Peygamber'in pek çok isim ve sıfatından istifade edilen na'tta en çok aydınlık, parlaklık ve nur ile ilgili hususlara vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda Hz. Peygamber nur, güneş, ay, mum (şem') gibi ışık kaynağı olan unsurlarla birlikte anılmış; Kur'an-ı Kerim'de kuşluk vaktine kasem edilen ayete telmih yapılmıştır.²⁴ Teşbihlerin nur ve aydınlık üzerinde yoğunlaşması, Cenab-ı Hakk'ın ilk yarattığı şeyin Hz. Peygamber'in nuru olduğu şeklindeki Nûr-ı Muhammedî²⁵ anlayışı ile izah edilebilir. Aynı zamanda Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in "aydınlatan bir kandil, nurlandıran bir ışık" (Ahzâb, 33/46) olarak nitelendirilmesi de, müellifin ufkunu şekillendirmiş olmalıdır. Resulullah'ın cahiliye ve küfür zulmeti ile kararmış gönüllere hidayet nuru saçan bir

²² Akar, doktora tezinde bu Mi'râciyye'nin beyit sayısını 73 olarak zikretmektedir. "Mi'râciyye" başlıklı manzume 73 beyit olmakla birlikte eserin tamamı 109 beyittir. Akar, age., s. 205.

²³ Na't, 7 beyit olması hasebiyle gazel olarak da nitelendirilebilir. Ancak bütün manzumelerdeki vezin ve kafiye düzeni uyumu, aynı kafiyenin kullanılması, nazım şekillerini bütünlük içinde değerlendirmenin uygun olacağını düşündürmektedir. Kaside tanımlanırken en az 15 beyitten oluştuğu belirtilmekte ise de daha az sayıda kaside örnekleri mevcuttur. Bu sebeple na'tın da kaside nazım şekli ile yazıldığını söylemek mümkündür.

²⁴ 93/Duhâ/1. Na'tta ayrıca İsrâ suresinin ilk ayeti ile Bakara 115. Ayetten iktibaslar da söz konusudur.

²⁵ Nur-ı Muhammedî anlayışı hakkında bilgi için bkz. Mehmet Demirci, "Nûr-ı Muhammedî", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir, 1983, C. I, s. 239-258; Mehmet Demirci, *Nûr-i Muhammedî*, Kitabevi Yay., İstanbul, 2008; Bilal Kemikli, *Sûfi Aşk ve Ölüm*, Sütün Yay., İzmir, 2007, s. 29-31.

güneş, karanlık geceleri aydınlatan bir nur olarak tahayyülü de teşbihler açısından manidardır.

Na'tın sonunda Hz. Peygamber'e Hâdî ismiyle hitap edilerek kurtuluş yolunu göstermesi istenmekte, kıyamet günü ondan başka bir şefa'at edici olmadığı vurgulanarak şefa'ati ve yardımı hususunda medet umulmaktadır. Arapça beyit ile başlayan na't, ikinci mısraı Arapça dua cümlesi içeren mülemma bir beyit ile nihayete ermektedir. Şair, Hz. Peygamber'den şefa'at talebinde bulunmaktadır:

Dād-res sensiñ (**Bahā**ya) başka yok feryād-res
Mā lenā illā şefī'a'l-ḥaşri fī yevmi'l-cezā²⁶(7)

Daha sonra “Miraciye” başlığı ile manzumenin asıl bölümü başlamaktadır. Bir kuşun uçuşu gibi gök yolculuğuna başlayan Hz. Peygamber'in miracını kaleme alacak olan müellif, Cenab-ı Hak'tan kalem ve üslubunu güçlendirmesi için niyazda bulunmaktadır. Zira Hz. Peygamber'i Kur'an-ı Kerim'de en güzel ve belîğ şekilde öven Cenab-ı Hak iken şairlerin medh ü senada bulunması kolay bir iş değildir. Müellif ancak Cenab-ı Hak'ın lütfu ve inayeti ile parlak ve güzel bir eser yazmaya muktedir olacağını ifade etmektedir. Beşinci beyitten itibaren peygamberlerin şahı, mülk ve melekût âleminin iftihar vesilesi, göklerin ve yerin (yaratılma) sebebi olan Hz. Peygamber'in göklere yolculuğu anlatılmaya başlanmaktadır.

Mehmed Bahâeddin'in eserinde miraç olayı genel hatları ile anlatılmaktadır. Konuyla ilgili hadiste²⁷ nakledilen ve Miraciyelerde detaylı olarak anlatılan cennet-cehennem tasvirleri, meleklerin isimleri, yarısı kar yarısı ateş yahut çok başlı melekler gibi farklı melek tasvirleri, karşılaşılan peygamberler, miraç hediyeleri, namazın farz kılınması gibi pek çok motife eserde vurgu yapılmamıştır.

Eserde miraç olayının gece meydana gelişine vurgu yapılmış, karanlık geceyi aydınlatan Hz. Peygamber yine ay ve güneş teşbihi ile ele alınmıştır:

Bir şeb baḥr-i şafā mülk-i sevādında anuñ
 Görinür mäh gibi ḥoḳḳa-i dürr-i beyzā

Bir şeb ḥüsn-i liḳā şubḥ-ı şafāsında belī
 Görinür şems gibi matla'-ı envār-ı Hüdā (14-15)

²⁶ “Herkesin iyi ya da kötü karşılığını alacağı günde bize senden başka şefa'at edecek kimse yoktur.”

²⁷ Buhârî, Salât, 1; Tevhîd, 37; Enbiyâ, 5; Bed'ü'l-Halk, 7; Menâkıb, 24; Müslim, İman, 259, 262-263; Fezâil, 164.

Mehmed Bahâeddin'in eserinde diğer Miraciyelerde görülen inşirah-ı sadr²⁸ olayına rastlanmamaktadır. Miraç mucizesinin başladığı yer olarak Ümmühânî'nin evi zikredilmekte, Hz. Peygamber'in biniti olarak da Burak'tan bahsedilmektedir. Burak hakkında "eşheb" vasfı, yani alaca renkli, kır tüyleri olduğu belirtilmekte, gözleri ile ilgili olarak da "Burak-ı şehlä" terkibi geçmektedir. Ayrıca bu bineğin hızına vurgu yapılmış, göz açıp kapayana kadar uzaklara ulaşması, yıldırım hızıyla ilerlemesi ön plana çıkarılmıştır.

Eserde Hz. Muhammed'in Kudüs'te diğer peygamberlere imamlik yapıp namaz kıldırması olayına işaret edilmiş, Hz. Peygamber'in ayak basması ile birlikte her yeri sevinç ve sürurun kapladığı, taş ve ağaç gibi cansız varlıkların dahi selamlama seslerinin duyulduğu anlatılmaktadır. Beyitlerde geçen gulgul/e, zezeme kelimeleri âdeta bu sesleri bizlere duyurmaktadır:

Çudse çün başıdı kâdem şâhib-i Mi' râc o dem
Eyledi **gulgule-gü** ' arz-ı selâm ile şalâ

Cümle ervâh-ı muqaddes heme eşbâh-ı rusül
Şâd-bâdâna meserretle kamu çekdi livâ

Merhabâ Şâfi' -i her cürm-i ' uşât-ı ' Araşât
Merhabâ Dâfi' -i küreb-i elem-i rüz-ı cezâ

Oldı ol h'âce-i dîn Çudside mihrâba imâm
İrdi ' ayyuğa o dem **gulgul-i ehlen sehlâ** (34-37)

Hacer-i Mescid-i Akşâ vü şecer-i hâk-i Çudüs
Eyledi cümle şadâ **zezeme**-sencâna nevâ (39)

Daha sonra Hz. Peygamber'in Cebrail refakatinde Burak ile miracının başlaması anlatılmaktadır. Hz. Peygamber, dokuz gök katını ziyaret etmiştir. "Bedr-i dücâ" ve "Şems-i duhâ" vasıfları ile tavsif edilen ilk gök katının Hz. Muhammed'in nuru ile münevver olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında Müşteri, Şems, Kamer, Sâbit ü Seyyâr, felek ile gök katlarına da işaret edilmiş, ancak hepsi sayılmamıştır. Nücüm, kevkeb, çoğulu olan kevâkib, yıldız anlamında kullanılan kelimeler olup ayrıca Pervin,

²⁸ Hz. Peygamber'in göğsünün melekler tarafından yarılması, üstün niteliklerle bezemesi anlamındadır. Mi'râc mucizesi gerçekleşmeden önce de vuku bulduğuna dair rivayetler mevcuttur. Konuyla ilgili nakiller için bkz. Buhârî, Salât, 1; Bed'ü'l-halk, 6; Enbiyâ, 5; Tevhid, 37; Müslim, İmân, 263, 264; Tirmizî, Tefsir, 94. Şerh-i sadr ya da şakk-ı sadr hakkında bkz. Erdinç Ahatlı, "Şakk-ı Sadr", İstanbul, 2010, C. XXXVIII, s. 309-310.

Sühâ, Ferkadan gibi yıldızlardan da bahsedilmiştir. Bu yıldızların çoğunlukla yön bulmada kullanılmakta oldukları göz önünde bulundurulmalı, Hz. Peygamber'in insanların doğru yolu bulup hidayete erişmesine vesile olan bir yıldız olduğu hatırlanmalı, onun yüceliği ve üstünlüğü de anlaşılmalıdır. Hz. Peygamber'in dokuz gök katına ayak bastığından bahsedilmekle birlikte hangi gök katında hangi peygamber ile karşılaştığı ve onlarla konuşup sohbet ettiği gibi detay bilgiler yer almamaktadır. Sadece her bir katta pek çok izzet ü ikram ile karşılandığı ifade edilmektedir:

Ne kadar nüh felege satvet ile başdı qadem
Her birinde o kadar ' izzet ü ikrām-ı şafā (50)

Sidre-i Münteha'yı geçemeyeceği, kendisine buradan ötesi için rehberlik ve mihmandarlık edemeyeceği, aksi hâlde yanıp küle döneceği Cebrail'in dilinden şöyle ifade edilmektedir:

Reh-ber ü rāh-ı delāletde mecālim kesilüp
Qalmadı tāb u tüvān u tāqat-i şeh-bāl-i Hümā

Yaqa āsar-ı vücūdum döne hākistere ger
Yeridir cümle havāşşım ola çün maḥv (u) hebā

Şeh-per-i gayret-i şeh-bāz beni pejmürde idüp
Tāqat-i bāl-i perim qalmadı evvā evvā (55-57)

Artık bu noktadan sonra kendisine eşlik edecek bir arkadaş ve refakat edecek kimse olmayacağını dile getirmiş, böylece Hz. Peygamber orada tek başına kalmıştır:

Ne muşāhib ne mu'āşir ne refīq u ne şefīq
Cümlesi hālik ü müstehlik-i iqlīm-i beqā

Bā' iş-i hilqat-i kevneyn sebep-i her dü-şerā
Qaldı ol ' arşada çün vāhid (ü) yektā (vü) tenhā (60-61)

Eserin devam eden kısımlarında kâinatın kendisi hürmetine yaratıldığı Hz. Muhammed'in Cenab-ı Hak'la görüştüğü, yani rüyet motifine de eserde yer verilmektedir:

Açılıp lahzada çün bāb-ı kıbāb-ı hāzret
Vaḥdet-i hāşşa sezā eyledi maḥrem-i Mevlā

Bā' iş-i debdebe-i hilqat-i ' ālem seniñ
Satvet-i tañtana-i ' arş nüh eflāk u semā (64-65)

Levh, kalem, arş gibi kavramlar eserde dile getirilmiş, bütün nesne ve olayları ayrıntılı olarak kıyamete kadar levh üzere yazmakta olan kalem üzerinde durulmuştur. Miraç gibi yüce bir makama erişmenin başka bir peygambere nasip olmadığı da dile getirilmiştir:

Bâ' iş-i sūz-i zebān olsa ' aceb mi mi' rāc
Görmedi hiç rusūl bunca maḳām-ı bālā (75)

Eserde cennet-i me'va ifadesi geçmekle birlikte diğer Miracıelerde anlatılan cennet cehennem tasvirlerine yer verilmemiştir. Ay gibi parlak olan Rasul-i Ekrem'in urucdan sonra geri dönüşü dile getirilmiş olmakla birlikte Hz. Ebubekir'in tasdiki, Mescid-i Aksâ hakkında sorular sorulması gibi hususlara da yine işaret edilmemiştir. Miracıelerin çoğunda görülen namazın elli vakitten beş vakte düşürülmesi hususu da mevzu bahis değildir:

' Avdet-i seyr-i ' urūc eyleyüp ol māh tamām
Gün gibi bedr-i cemālinde bedīdār şafā (76)

73 beyitlik Miracıye manzumesinin ardından 29 beyitlik arz-ı hâcet yer almakta, dua ve niyazlara yer verilmektedir. Dua bölümünün ilk on altı beyitlik kısmında umumiyetle "Sensin ol..." tekrarları ile Hz. Peygamber'e medh ü senâ edilmiş, diğer peygamberler ile bağlantılar kurularak anlatılmış, mucizelerinden bahsedilmiştir. Onun şefaât kapısından mahrum olmamak, din düşmanlarının kahrından uzak olmak, din gülünün solmaması... gibi temennilerde bulunan Mehmed Bahâeddin, dualarını "Uhud, Bedir, Huneyn şehidlerî başta olmak üzere bütün şühedâ hürmetine, Resulullah'ın torunları Hz. Hasan ve Hüseyin, beyt-i Hudâ, nūr-ı Hudâ" hürmetine yapmaktadır. Cenab-ı Hakk'ın azameti ve yüceliği karşısında kendisini "abd-i şermende, mücrim, âsî..." olarak tavsif etmekte ve aciziyetini dile getirmektedir:

Saḅa erzān olan ol nūr-ı Hudâ hürmetine
Etme me'yūs bizi ey şeref-i ehl-i du'ā

' Abd-i şermendeleriz itme ḳapuñdan maḳrūm
Ey şeh-i kân-ı ' aḫā şāfi' -i ferḫunde-liḳā

Mücrimiz ' āşīleriz melce' vü me'vā sensin
Ey imām-ı Harem Ḳıble-i aşḫāb-ı vefā (97-99)

Müellif, ehl-i safânın yad edilmesi, rûh-ı şühedanın şad olması için aşk, şevk ve zevk ile salavat edilmesi tavsiyesi ile eseri bitirmektedir:

Eyle zevkâne (Bahâ) ‘aşk ile bu dem şalavât
Yâd ola ehl-i şafâ şad ola rûh-ı şühedâ (109)

Mehmed Bahâeddin Efendi’nin manzumesi, dil ve üslup açısından oldukça ağır ve ağırdadır, iç içe geçmiş terkipler sıklıkla yer almaktadır. Arapça ve Farsça kelimeler ile terkiplerin kullanımı çok fazladır. Bu hususu, eserin dinî muhtevalı bir eser olması ile izah etmek düşünülebilirse de müellifin Arapça Farsça muallimi olmasının daha etkili olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim elsine-i selâse olarak tabir edilen Arapça, Farsça ve Türkçe’ye vâkıf olan şair, bu birikimini eserine de bariz bir şekilde yansıtmıştır. Oluşturduğu uzun ve ağır terkipler, zaman zaman anlamayı zorlaştırmaktadır. “Şâh-râh-ı Hâdî-i mülk-i haķîkat, mażhar-ı envâr-ı esrâr-ı Hudâ, Nakş-perdâz-ı ırâzende-i mülk ü melekût, Mihmân-ı harem-serây-ı Mevlâ, Günc-i kâşâne-i ser-dest-i lihâf-ârâm” gibi terkiplerde görüldüğü üzere zaman zaman mısraın tamamının tamlamadan müteşekkil olduğu görülmektedir.

Eserde pek çok ayet-i kerime iktibas yolu ile kullanılmıştır. Ayetlerin bir kısmı miraç mucizesi ile ilgili iken bir kısmı da Hz. Peygamber’i metheden ayetlerdir. Tarafımızdan transkribe edilen metinde geçen ayet iktibasları koyu puntoyla yazılmış, mealleri ile sure ve ayet numaraları dipnotta gösterilmiştir. Ayrıca zaman zaman rastladığımız “tûbâ tûbâ, eyvâ eyvâ” gibi tekrarlı söyleyişler esere hareketlilik katmıştır.

MI‘RACİYYE

Muharriri: Amasya Mekteb-i Sulţânîsi ‘ Arabî Fârisî Mu‘allimi Mehmed Bahâ’eddîn Şorarlarsa nedir bu sırr-ı İsrâ

Bir anda Kuds-i Akşâ ‘arş-ı a‘lâ

Odur esrâr-ı kurbet nûr-ı kudret

Di İsrâsında **Sübhânellezî esrâ**²⁹

Mihmân-ı harem-serây-ı Mevlâ

Her menzili nûr-ı ‘arş-ı a‘lâ

²⁹ Kulu Muhammed’i geceleyin, Mescid-i Haram’dan kendisine bazı âyetlerimizi göstermek için, etrafını mübarek kıldığımız Mescid- i Aksâ’ya **götüren Allah, her türlü noksan sıfatlardan münezzehtir.** Şüphesiz ki her şeyi hakkıyla işiten, hakkıyla gören O’dur. (17/İsrâ /1)

Serdâr-ı serîr-i **Ķābe kavseyn**³⁰
Seyrinde maĶâm-ı Ķurb-ı **ednâ**³¹

1339-1341 (1920-1922) - MaĶba' a-i Livâ – Amasya

Bismi'llâhi'r-RaĶmâni'r-RaĶîm

Ķāla'llāhu Te'ālā
SübĶānellezî esrâ bi -'abdihi leylen
Mine'l-Mescidi'l-Ķarâmi ile'l-Mescidi'l-AĶşâ³²

Şalli yâ Rab 'alâ Ķayri'l-verâ nûri'l-Hüdâ
Şalli yâ Rab 'alâ şemsi'd-duĶâ bedri'd-dücâ

Şâh-râh-ı Hâdî-i mülk-i ĶaĶîĶatdir müdâm
Şems-i tâbân-ı Hüdâ nûr-ı MuĶammed Muştafâ

Vech-i pâkiñde mezâhir **şemme vechu'llâh**dur³³
Zât-ı pâki mazhar-ı envâr-ı esrâr-ı Ķudâ

Vâşıf-ı taĶdîs-i **SübĶānellezî esrâ**³⁴sıdır
Sırr-ı tesbîĶ-i melâ'ik subĶa-i mülk-i şerâ

Reh-nümâ-yı evliyâ hem muĶtedâ-yı enbiyâ
Şem'-i cem'-i aşfiyâ nûr-ı cemâli **Ve'd-DuĶâ**³⁵

Hâdiyâ göster bize luĶ-âne sen rûy-ı necât
Mücrimâna nûr-ı Ķüsñüdür seniñ râh-ı Hüdâ

Dâd-res sensiñ (**Bahâya**) başĶa yok feryâd-res
Mâ lenâ illâ şefî'a'l-Ķaşri fî yevmi'l-cezâ

³⁰ Onunla arasındaki mesafe, iki yay kadar yahut daha az kaldı. (53/Necm/9)

³¹ Onunla arasındaki mesafe, iki yay kadar yahut **daha az kaldı**. (53/Necm/9)

³² **Kulu Muhammed'i geceleyin, Mescid-i Haram'dan kendisine bazı âyetlerimizi göstermek için, etrafını mübarek kıldığımız Mescid- i Aksâ'ya götüren Allah, her türlü noksan sıfatlardan münezzehtir...** (17/İsrâ/1)

³³ Artık nereye dönerseniz dönün, orası Allah'a çıkar. (2/Bakara/115) **فَتَمَّ وَجْهَ اللَّهِ** ayeti, metinde **ثمَّ وجه الله** şeklinde yazılmıştır.

³⁴ 17/İsrâ/1.

³⁵ Andolsun kuşluk vaktine. (93/Duhâ/1)

Mİ' RÂCİYYE

Ṭā'ir-i ṭab' -i şafâ ṭıtdı bu dem evc-i hevâ
Şeh-per-i fikret ile kıldı yine 'azm-i şafâ

Naşş-perdâz-ı tırâzende-i mülk ü melekût
Kilke virdi yine bir revnaç-ı bâlâ vâlâ

Ḥâme-i vaşf-ı Ḥudâ-dâd ḥarîri taḥrîr
Yazdı bu tarz ile bir şafḥa-i zîb ü ra'nâ

Fikret-i ṭab' -i şafâ vü nuṭk-ı faşîḥ-âne bu dem
Raḳam-ı kilik-i Ḥudâ-dâd ile olsun gūyâ

Ya' nî ol şâh-ı rusûl mefḥar-i mülk ü melekût
Sâ'ir encümen-i sırr-ı serây-ı İsrâ

Eyledi 'azm-i temâşâ-yı serîr-i eflâk
Gül-bün-i bâğ-ı risâlet sebeb-i her dü-şerâ

Bir şeb baḥr-i şafâ mülk-i sevâdında anî
Görinür mâh gibi ḥoḳḳa-i dürr-i beyzâ

Bir şeb ḥüsn-i liḳâ şubḥ-ı şafâsında belî
Görinür şems gibi matla' -ı envâr-ı hüdâ

Ki sevâdında nihân sırr-ı süveydâ-yı şühûd
Ya siyâhında sevâd-ı fer-i şâm-ı yeldâ

Şubḥ-fîruz sürûr-ı 'ıyd-i vişâle reh-ber
Baḥt u devlet eşer-i ṭā'ir-i ferḥunde-liḳâ

Perde-dâr oldu aña zülf-i şeb-i târ-ı bütân
Zînet-i zülfine şeb-reng siyâh oldu bahâ

Şîşe-i sâğar-ı şeb-rengine sâḳî-i şafâ
Dest-ârâste peyveste kef-i şubḥ u mesâ

Günc-i kâşâne-i ser-dest-i liḫâf-ârâm
Ümmühânide o şeb eyledi menzil-i me'vâ

Nergis-i mesti şeker-ḥ'âb-ı cemâl-i ezeli
Dide-i nûr-ı başîretle temâşâda şehâ

Hâtif-i ğayb ḥabîr-i ḥarem üns-i cemâl
Ḥâzin-i râz u sefir-i mele' -i nûr-ı 'ulâ

Didi ey nūr-ı ümem ğarķa-i deryā-yı şühūd
Saña müştāk melâ'ikle ķamu ehl-i semā

Muntazır maķdemiñe zümre-i ervāh-ı rusül
Ħidmetiñ devletine cümle kemer-beste rızā

Dilde ümmīd-i vişāl ü emel-i kūy-ı Ħabīb
Dīde çün muntazır-ı ğayret-i elķāf-ı Ħudā

Nā-gehān açdı gözün kuĦl-i ğubār-ı dehşet
Gördi bir ũurfe Burāķ-ı eşheb Pervīn-i pervā

Seyrine arz u semā füşhat-ı 'unşur u eflāk
ũarfe-i 'ayn veyā eşhebe-i berķ-ı sehā

Süm-i pāyinde anıñ bir eşer eşer degil
Sāha-i kevn ü mekān milket-i tūd-i ğarrā

Noķta-i naķş u ķalem sırr-ı süveydā-yı gözüm
Tūde-i deşt ü yā sāha-i arz-ı ğabrā

Sāķisi laĦlaĦa-i nefĦa-i rūh-ı RaĦmān
Ħādimi şeh-per-i Cibrīl maķāmı a' lā

Ħalka-i Bāb-ı Mu' allāda mehārı muĦkem
Zeyn-i zerrīn ü lücüm Ħāzır u āmāde nidā

Şāh u şāhān-ı rusül oldı o dem yaña süvār
Ħayrete başdı ķadem seyr-i Burāķ-ı şehlā

Ħarem-i Beyt-i Ħudā Ka'be vü Ħāk-i BaĦĦā
LaĦzada oldı aña mescid-i Ħuds-i Aķşā

Ħudse çün başdı ķadem şāhib-i Mī' rāc o dem
Eyledi ğulğule-ğü' arz-ı selām ile şalā

Cümle ervāh-ı muķaddes heme eşbāh-ı rusül
Şād-bādāna meserretle ķamu çekdi livā

Merhabâ Şâfi‘ -i her cürm-i ‘uşât-ı ‘Araşât
Merhabâ Dâfi‘ -i küreb-i elem-i rüz-ı cezâ

Oldı ol h̄‘āce-i dīn Ẓudsde mihrāba imām
İrdi ‘ayyuğa o dem ğulğul-i ehlen sehlâ

Şeref-i şohbeti çün muğtenim ehl-i du‘ā
Çadem-i devletine cümle rusül kıldı şenâ

Hacer-i Mescid-i Aķşâ vü şecer-i h̄āk-i Ẓudüs
Eyledi cümle şadâ zemzeme-sencâna nevâ

Ya‘ nî seslendi o dem ‘arş u kıbâb-ı melekût
Tās-ı nüh-ťâķ-ı felek virdi nev-āvâz şadâ

Bu seniñ pây-ı maķāmuñ ne ķanâ‘ at yeridür
Didi Cibrīl tevaķķuf nedir ey nūr-ı Hüdâ

Çurbet-i h̄aş seniñdir saña maḥşüş hüdâ
‘Arş u ferş ay u güneş seyriñe olsun ser-pâ

Çurbet-i h̄aşş-ı ħarīm-i ħarem-i **Mâ evhâ**³⁶
Virdi ol demde hemân şeh-per-i Cibrīle cilâ

Ser-i sīmīn-i riķâb ile Burâķı taḥrīk
Depredüp eşheb-i zerrīni semāvâta yaña

Felek-i evvel olup nūr-ı cemâliyle münīr
Müstenīr oldı o dem bedr-i dücâşems-i đuhâ

Merkez-i dâ‘ire-i ķuţb-ı medâr-ı seretān
Müşteri vü şems ü ķamer ü şābit ü seyyār u zekâ

‘Āzil ü rāmiḥ olup ħidmet-i h̄aşşında muķīm
Mecma‘-ı kevkeb-i pervīn-i ser-efrâz-ı semâ

Seyr-i h̄aşşında şafâlar görüp işrâķ-ı nücūm
Ferķadân oldı o dem yâr-ı şafâ-dâr-ı sehâ

³⁶ “Bunun üzerine Allah, kuluna **bildirdiğini (vahyini)** bildirdi.” 53/Necm/10.

Oldılar cümle kevâkib eşer-i nûrî ile
Kâbil-i meşhebe-i şu'le-i envâr-ı ziyâ

Ne kadar nüh felege satvet ile başdı kâdem
Her birinde o kadar 'izzet ü ikrâm-ı şafâ

Refref ü sündüs ü istebrağ u levh u kaleme
Fer virüp nûr-ı cemâli didi tûbâ tûbâ

Eyledi cennet-i me'vâyı güzër-gâh-ı vuşûl
Müntehâ Sidre aña oldı maqâm-ı ısfâ

Açılup der-geh-i dervâze-i mülk ü melekût
Maḥrem-râz u ḥarîm-i ḥareme oldı sezâ

Didi ol demde aña ḥâzin-i esrâr-ı İlâh
Ya'nî Cibrîl-i şeh-i mâlik-i iqlîm-i vefâ

Reh-ber ü râh-ı delâletde mecâlim kesilüp
Kalmadı tâb u tüvân u tâkat-i şeh-bâl-i Hümâ

Fer-i envâr-ı tecellî-i cemâl-i ezeli
Âteş-i tîz-fürûğ-ı şerer-i şems-i beḳâ

Yaḳa âşâr-ı vücûdum döne ḥâkistere ger
Yeridir cümle ḥavâşşım ola çün maḥv (u) hebâ

Şeh-per-i ğayret-i şeh-bâz beni pejmürde idüp
Tâkat-i bâl-i perim kalmadı eyvâ eyvâ

Ḳuvvet-i satvet-i şîr-âne-i Cibrîl-i Emîn
Maḥv olup tutdı o dem seyr-i reh-i eşer-i cüdâ

Ne muşâḥib ne mu'âşir ne refîğ u ne şefîğ
Cümlesi hâlik ü müstehlik-i iqlîm-i beḳâ

Bâ'îş-i ḥilqat-i kevneyn sebep-i her dü-şerâ
Kaldı ol 'arşada çün vâḥid (ü) yektâ (vü) tenhâ

Bezm-i vaḥdetde sefir-i ahadiyetiñe o dem
Eyledi ünsiyet-i râha delâletle nidâ

Sañadır bunca ḥuzûr-ı behcet-âşâr-ı sürûr
Ḥadem ü ḥayl-i ḥaşem ey ḥaşem-râh-ı velâ

Açılıp lahzada çün bāb-ı kıbāb-ı hāzret
Vaḥdet-i ḥāṣṣa sezā eyledi maḥrem-i Mevlā

Bā' iş-i debdebe-i ḥilkat-i 'ālem seniñ
Saṭvet-i taṭṭana-i 'arş nüh eflāk u semā

Çalem ü levḥ u ṭomar şerāyi' cümle
Emriñe nuṭṭuñā vā-bestedir ey levḥ-i Ḥudā

Çalem levḥ-i Ḥudā şafḥasına yazdı berāt
Yedine oldı müselleme heme dünyā vü 'uḳbā

Çekdi tuğrāsına menşūr-ı risāletle çalem
Ḥük-m-i dīvānına burhān-ı celī vü iclā

Seyr-i mi' rācinadır ḥātime-i naḳş-ı berāt
Çābe kavseyñ³⁷ veyā mer-tebe-i **Ev ednā**³⁸

Āye-i seb' -i meşānī ḥük-m-i Furḳānı
Ser-be-ser mu' cize-i sīret-i aṣḥāb-ı 'mā

Muḥkem ü mücmel ü tafşil ü müşābihle tamām
Oldı çün nāsih-i aḥkām-ı şaḥā'if-i semā

Revnaḳın itdi şikest mu' cize-i Sübhānı
Ayak altında çalup Lāt u Menāt u 'Uzzā

Yazdı çün ṭāka-i 'arşa çalem ya kuvveti
Ḥātem-i ḥayl-i rusül vü ḥātime-i ehl-i hüdā

Fırça-i cümle nebī sine-ḥırāş olsa sezā
Zümre-i ḥayl-i velī dest-be-zānū ḥayfā

Bā' iş-i sūz-i zebān olsa 'aceb mi mi' rāc
Görmedi hiç rusül bunca maḳām-ı bālā

³⁷ 53/Necm/9.

³⁸ 53/Necm/9.

‘Avdet-i seyr-i ‘urûc eyleyüp ol mâh tamâm
Gün gibi bedr-i cemâlinde bedîdâr şafâ

Seyr-i İsrâya bu dem nûr-feşân olsa sezâ
Vârid-i vird-i zebân biñce selâm ile şalâ

Didiler hîn-i ‘urûcunda semâya o şehîñ
Doğunup kâmet-i bâlâsına bir naḥl-i bahâ

‘Avdet eṣnâsına dek itdi temâ’ül ol şâḥ
Güyyiâ eyledi taḥrîk anı bād-ı şabâ

Kerem ü luṭfı Ḥudâ ile refîk tevḫîk
Ḥürmet-i rütbe-i İsrâ şeref-i nûr-ı serâ

‘ARZ-I ḤÂCET BE-BÂR-GÂH-SÂLÂR-I RİSÂLET
Ey cemâliyle mu‘azzez olan ‘âlem ser-â-pâ
Ve’y kemâliyle mükerrem olan Âdem Ḥavvâ

Sensiñ ol pâdişeh-i milket-i iklîm-i beḳâ
Sensiñ ol kân-ı ‘aṭâ mâlik-i eṣrâr-ı liḳâ

Sensiñ ol leyle-i İsrâya viren ḥüsn-i revâc
Sensiñ ol leyle-i Ḳadre viren envâ‘-ı ‘aṭâ

Sensiñ ol sidre-maḳâm mehbiṭ-i vaḥy-i Lâhût
Sensiñ ol ‘arş-ı berîne viren envâr-ı şafâ

Sensiñ ol Ḥâmid ü Maḥmûd Muḥammed Aḥmed
İsm-i pâkiñ kamu dillerde virir rûḥa cilâ

Sensiñ ol kıdve-i ser-nâme-sâlâr-ı rusûl
Sîret-i pâkiñe ḥayrân Mesîḥ u Mûsâ

Sensiñ ol zevḳde Merve Şafâ vü zemzem
Sensiñ ol feyzde Yeṣrib ü arz-ı Baḥḥâ

Sensiñ ol nûr-ı Minâ meş‘ aru iḥrâm ‘Arafât
Sensiñ ol Ka‘be-i ‘ulyâya viren ḥüsn ü bahâ

Cezbe-i hüsn-i liķā ol Hacer-i esvedde
Sensiñ ey eyleyen ‘ālemleri pür-nür Hüdā

Sensiñ ol rūh-ı Kuds nefha-i nefsi Meryem
Sensiñ ol kelime-i kuds-i Cenāb-ı Mevlā

Sensiñ ol rūh u revān rāhat-ı eşbāh-ı cihān
Sensiñ ol nüshā-i ser-nāme-i esrār-ı Hūdā

Sensiñ evşāfiña lāyık kim ider lāf u güzāf
Sensiñ ol raḥmet-i dāreyn sebeb-i her dü-şerā

Ey ḥasīb ü nesebi pāk u mükerrem-aḥlāk
Ve’y ḥabīb-i ‘Arabī kâfile-sālār-ı rızā

Ser-fürü itmez ebed ‘arş-ı mu‘ allāya o dem
Saña olduķda maķām ol cebel-i ğār-ı Hīrā

Tünd-bād ile ḥarāb olsa n’ola nār-ı Mecūs
Hürde-hāş olsa n’ola küngür-i ḳaşr-ı Kisrā

Ser-zemīn olsa n’ola büt-gede vü deyr ü şanem
Ser-nigün olsa n’ola Lāt u Menāt u ‘Uzzā

Saña erzān olan ol nūr-ı Hūdā ḥürmetine
Etme me’yūs bizi ey şeref-i ehl-i du‘ā

‘Abd-i şermendeleriz itme ḳapuñdan maḥrūm
Ey şeh-i kân-ı ‘atā şāfi‘-i ferḥunde-liķā

Mücrimiz ‘āşīleriz melce’ vü me’vā sensiñ
Ey imām-ı Harem Kible-i aşḥāb-ı vefā

Ser-liḥāf olduĝıñ ol beyt-i Hūdā ḥürmetine
İtmesün maḥv bizi şarşar-ı ḳahr-ı a‘dā

Başdıĝıñ ol ḥacer-i es‘ad-ı kuds ‘izzetine
Görmesin ‘ayn-ı zevāl ‘ālem-i dīn ü dünyā

Şolmasun şer‘-i şerīfīñ güli ey gül-bün-i Kuds
Ey çemen-zār-ı risālet gül-i gül-zār-ı velā

Ehl-i Beytîñ şerefi ol Hâseneyn hürmetine
Dâmen-i 'âıfetiñden bizi sen itme cüdâ

Ya şehîdân-ı Uğud Bedr Hüneyn hürmetine
İtme mahrûm bizi ey şeref-i bâ(y) u gedâ

Cezbe-i Kuds ile pür-dil şühedâ hürmetine
Düşmen-i dîn bizi eylesesün maıv u hebâ

Pür-dilân câzibe-i Kudsîñ ile cân-dâde
Nefsini eyledi envâ' -ı şafâ ile fedâ

Çamu diller seni yâd eyler ey âhû-yı Hıten
Nâfe-i müşğ-i terîñ hâıtırası feyz-i nevâ

Sañadır rûy-ı münâcât saña 'arz-ı hâcât
Ey türâb-ı kâdemi sürme-i aşhâb-ı vefâ

Eyle zevk-âne (Bahâ) 'aşğ ile bu dem şalavât
Yâd ola ehl-i şafâ şâd ola rûh-ı şühedâ

Sonuç

Türk-İslam kültür ve medeniyetinde Hz. Muhammed'in mucizeleri ve bilhassa miraç mucizesi Peygamber-i zışanı konu edinen eserler içinde anlatıldığı gibi müstakil olarak kaleme alınmış Miraçname ya da Miraciye adı verilen edebî eserlerle de anlatılmıştır. Bu geleneğın müstakil son örneklerinden birisi olan Mehmed Bahâeddin'in Miraciyesi, 109 beyitten müteşekkil 7 sayfalık küçük bir risaledir. Kaside nazım şekli ile yazılmış olan Miraciye ise 73 beyittir. Çok uzun olmayan bu eserde miraç olayı genel hatları ile anlatılmış, kimi Miraciyelerde rastlanan pek çok motif ile ilgili detaylara yer verilmemiştir.

Eser, miracı tasavvufi olarak ele almaktan ziyade genel çerçevede anlatmaya dönüktür. Eser, dil ve üslup açısından sade ve anlaşılır olmayıp ağır ve ağıdalıdır. Uzun ve girift Arapça ve Farsça terkipler çoğunluktadır. Dua ve arz-ı hacet kısmında dilin biraz daha anlaşılır hâl aldığı, tekrarlarla birlikte akıcılık ve hareketlilik kazandığı görülmektedir. Miraciye'nin genelinde Hz. Peygamber ile ilgili tavsif ve teşbihlerde, "nur, ay, güneş, sem, yıldız" gibi ışık veren, aydınlık ve nur kaynağı olan kelimelerin

ağırlıklı oluşu dikkati çekmektedir. Bu anlatım, tasavvufî ve edebî eserlerde sıkça zikredilen “Nûr-ı Muhammedî” anlayışının bir yansıması olarak düşünülebilir. Aynı zamanda hidayet güneşi olan Hz. Peygamber’in, Kur’an-ı Kerim’de “aydınlatan bir kandil” olarak tavsifi de, müellife yön vermiş olmalıdır.

Hz. Peygamber’i konu edinen edebî türlerden birisi olan Miraciyelerin tür ve şekil hususiyetleri, dönem özellikleri, dil ve üslubu, ele alınan motifler açısından yapılacak tahlil ve tetkikler için bu türe dâhil olan eserlerin metinlerinin ortaya konması faydadan hâli değildir. Son müstakil Miraciyelerden birini ortaya koyan bu çalışmanın, türle ilgili mukayeseli çalışma yapanlara ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ahatlı, Erdinç, “Şakk-ı Sadr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA.)*, İstanbul, 2010, C. XXXVIII, s. 309-310.
- Akar, Metin, *Türk Edebiyatında Manzum Mirâc-nâmeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987.
- Ateş, Erdoğan, *Türk Din Müsikisi*, Rağbet Yay., İstanbul, 2015.
- Ayan, Hüseyin, “Abdülbâkî Ârif Efendi’nin Mi’râciyesi” *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Konya, 1986, S. 2, s. 1-11.
- Bilgin, Orhan, “Aşkî Mustafa Efendi ve Mi’râc-nâmesi”, Prof. Dr. Nihad M.Çetin’e Armağan, 1999, s. 97-116.
- Bilkan, Ali Fuat, “Nâbî’nin “Mi’râc-nâme”si”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2008, S. 1, s. 1-8.
- Çakıcı, Bilal, “Mehmed Bahâeddin’in Münâzara-i Seyf ü Kalem’i”, *Acta Turcica*, “Kültür Tarihimizde Yarış”, Ed. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, Ocak 2010, Yıl 2, S. 1, http://actaturcica.com/_media/2010-01/ii_1_10.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2016)
- Demirci, Mehmet, “Nûr-ı Muhammedî”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir, 1983, C. I, s. 239-258.
- Demirci, Mehmet, *Nûr-i Muhammedî*, Kitabevi Yay., İstanbul, 2008.
- Demirkazık, H. İbrahim, “Mecîdî’nin Miraciye’si”, *Turkish Studies*, Ankara, 2014, C. 10/8, 2015, s. 849-886.
- Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yay., Redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, Çağ Yay., İstanbul 1992, I-XV.

- Dündar, Abdülkadir, “Bir Belgeye Göre Amasya II. Bayezid Külliyesi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. XLIV, S. 2, Ankara, 2003, s. 131-172.
- Esir, Hasan Ali, “Anadolu Sahası Mesnevilerinde Miraç Mevzuu”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı, Erzurum, 2009, S. 39, s. 683-708.
- Eyice, Semavi, “Beyazıt Camii ve Külliyesi”, *DİA.*, 1992, C. VI, s. 40.
- Gülüm, Emrah, “Türk Edebiyatı'nda Mirâcnâmeler Üzerine Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bibliyografya Denemesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, C. 7, S. 35, s. 105-111.
- Gündüz, Şinasi, Yavuz Ünal ve Ekrem Sarıkçioğlu, *Dinlerde Yükseliş Motifleri ve İslam'da Miraç*, Vadi Yayınları, Ankara 1996.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, Çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yay., İstanbul, 2012.
- Heper, Sadeddin, “Türk Musikisi ve Nây-î Osman Dede”, *Mevlânâ Güldestesi*, 1964, s. 62.
- İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sadr, Beyrut, I-XV.
- Kara, Mustafa, “Mirâc, Mirâciye ve Bursalı Safiye Hâtun'un Vakfiyesi”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 1998, C. 7, S. 7, s. 30-36.
- Kaya, Hasan, “Ömer Hâfiz-ı Yenişehir-i Fenâri'nin Mi'râciyesi”, *Turkish Studies*, Ankara, 2014, C. 9/6, s. 677-718.
- Kemikli, Bilal, *Sûfî Aşk ve Ölüm*, Sütun Yay., İzmir, 2007.
- Kemikli, Bilal, *Sunullah Gaybî Divanı*, MEB Yay., İstanbul, 2000.
- Mehmed Bahâeddin, *Mirâciye*, Matbaa-i Livâ, Amasya, 1339-1341.
- Mollaibrahimoğlu, Süleyman, *Mirac Gerçeği*, İstanbul, 1991.
- Muhammed Abdurrauf el-Münâvî, *Fezû'l-Kadîr Şerhu'l-Câmii's-Sağîr*, Mektebetü't-Ticâriyye, I-VI, Mısır, 1356.
- Muslihuddin Vahyî, *Miracü'l-Beyân, Mi'racın Tasavvufî Boyutları*, Haz. Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz, Bizim Büro Basın Yayın, III. Baskı, Ankara, 2000.
- Özdemir, Sema, *Aksaraylı İsa'nın Miraciyesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.
- Özemre, Ahmed Yüksel, “Azîz Mahmud Hüdâyî'de Mi'râc Neş'esi”, *Azîz Mahmud Hüdâyî Uluslararası Sempozyum Bildirileri*, Ed. Hasan Kamil Yılmaz, 20-22 Mayıs 2005, C. 1, s. 239-244.

- Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, Çev. Yusuf Türker, Pınar Yay., İstanbul, 2012, III. Baskı.
- Seguy, Maria-Rose, *The Miraculous Journey of Mahomet, Mirâj Nâme, Bibliothéque Nationale, Paris (Manuscrit Supplement Turc 190)*, Çev. Richard Pevear, George Braziller Publish, New York, 1977.
- Sır, Ayşe Nur, “Eski Türkiye Türkçesi Devresine Ait Mensur Bir Eser: Risâle-i Mi'râciyye”, *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/1, s. 2257-2349.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersââdet, 1317.
- Tanyıldız, Ahmet, “Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1211 Numaralı Na't ve Mi'râciyye Mecmûası”, *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/1, s. 525-547.
- Tekin, Başak Burcu, “İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Resimli El Yazmalarındaki Miraç Tasvirlerine Bakış”, *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı: Sanat Yazıları*, (Haz. Mustafa Denктаş - Yıldıray Özbek), Kayseri, 2001, s. 537-549;
- Tekin, Başak Burcu, “Safevî Dönemi 16. Yüzyıl Aslan Tasvirli Miraç Minyatürleri: Şah İsmail Hatâi'nin Yaklaşımı Açısından Bir Değerlendirme”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, S. 64, Ankara, 2012, s. 97-114.
- Türkoğlu, Serkan, “Mehmed Fevzî Efendi ve Kudsiyyü's-Sirâc fî Nazmi'l-Mi'râc Adlı Eseri”, *Turkish Studies*, Ankara, 2013, C. 8/13, s. 1617-1644.
- Uzun, Mustafa, “Mi'râciyye”, *DİA.*, İstanbul, 2005, C. XXX, s. 132.
- Yaman, Bahattin ve Melek Dikmen, “Metin ve Resim Bakımından Mi'racnâme (Paris Bibliothéque Nationale, Turc 190) ve İlâhî Komedya'daki Benzerlik Üzerine Bir Karşılaştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Isparta, 2006/1, S. 16, s. 147-168;
- Yavuz, Salih Sabri, “Mi'rac”, *DİA.*, İstanbul, 2005, C. XXX, s. 134.
- Yekbaş, Hakan, “Sarıhatipzâdelerden Numan Sâbit Efendi ve Bilinmeyen Miraciyesi”, *Kültür Tarihimize Sivaslı Bir Aile Sarıhatipzâdeler*, Ed. Alim Yıldız, Buruciye Yay., Sivas 2011, s. 233-271.
- Yıldırım, İsmail, “Kerkükî Abdüssettâr Efendi ve Mi'râciyye'si”, *Turkish Studies*, Ankara, 2014, C. 9/6, s. 1163-1180.